List 19. Tečaj L.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. maja 1892.

Politiški oddelek.

Važna odločba.

Dogodki pri Sokolski slavnosti dné 7. in 8. septembra 1890. leta v Celji so gotovo Slovencem še v živem spominu. Celjska mestna oblast je tedaj tako slabo opravljala svojo dolžnost, da so se Slovenci morali pritožiti na višja oblastva in zahtevati, da se mestni oblasti odvzame policijska oblast. Slovenska prošnja v Gradci ni bila uslišana, ker gospodom v glavnem mestu štajerske dežele so celjski Nemci posebno pri srci. Slovenci videč, da niso varni v Celji, sklenili so se sami braniti pri celjski druhalji, katera jih je pri vsaki priliki tudi pozneje napadala. Omislili so si revolverje in prosili za orožne liste. Prošnje so seveda vložili v slovenščini. Celjski magistrat se je čutil žaljenega s temi prošnjami, jih je zatorej odbil in jih rešil seveda v blaženi nemščini.

Tajnik celjske posojilnice gospod Franc Lončar pa ni bil zadovoljen s to odločbo in se je pritožil na namestništvo in sicer proti odklonitvi njegove prošnje in pa proti nemški rešitvi.

Namestništvo v Celji je potrdilo to odločbo v kolikor se tiče rešitve same. O tem pa, da se je slovenska vloga rešila v nemščini, pa namestništvo ni ničesa odločilo, temveč je to stvar lepo prezrlo. Lončar pa s tem ni bil zadovoljen, temveč se je pritožil na ministerstvo notranjih zadev. Ministerstvo je odločilo, da se ima prosilcu izdelati orožni list, namestništvu je pa zaukazalo, da ima tudi odločiti o pritožbi proti nemški rešitvi.

Namestništvo je odločilo, da mestni urad celjski ni dolžen prošnjo rešiti v slovenščini, ker se je v XIX. členu državnih osnovnih zakonov z dne 21. decembra 1867. drž. zak. 142 določeni narodni jednakopravnosti že zadostilo s tem, da se je vsprejela slovenska prošnja, ko je poslovni jezik celjskega mestnega urada nemški in prosilec tudi nemški zna.

S to odločbo pa prosilec ni bil zadovoljen. Pritožil se je znova na ministerstvo, katero je odločilo, da se ima prošnja rešiti v slovenščini.

Ta ministerska odločba je hudo razburila celjske mestne očete. Imeli so tajno sejo, v kateri so menda sklenili pritožiti se proti ministerski odločbi. Se li pritožijo na upravno sodišče kot redno instanco ali pa na državno sodišče zaradi prikrajšanja v ustavnih pravicah, mi ne vemo. Če se pritožijo na prvo sodišče, so gotovi že, kak odgovor da dobé. To sodišče je že v jednem slučaji razsodilo, da se mestna oblast nima pravice pritoževati proti odločbam višjih oblastev, ker jim je podrejena in to ne gre, da bi se podrejeni urad upiral višjemu.

Nemški listi se jako jezé, da je ministerstvo se postavilo na tako stališče. Pomenljivo je pa, da se ne pritožujejo, da se je rušil kak zakon, temveč največ le zaradi tega tožijo, da se bodo pri mestnem uradu v Celji sedaj morali nastavljati slovenski uradniki, ker nemški ne znajo slovenščine. Zares lepa zahteva. Zaradi nemških uradnikov, ki se iz nasprotstva do Slovencev ali pa iz lenobe niso naučili slovenščine, naj bi se kratile Slovencem ustavne pravice. Tudi v Celovci je nemška gospoda se sklicevala na to, da uradniki ne znajo slovenščine in je zatorej potrebno izključno nemško uradovanje. Sicer pa Slovenci gotovo nismo krivi, če primanjkuje v Celji in Celovci slovenščine veščih uradnikov. Mi zahtevamo že dosti časa tudi za koroške in štajerske Slovence slovenske srednje šole. Ko bi bile v Celji in Celovci slovenske srednje šole, bi gotovo ne bilo za slovenščino zmožne uradnike nobenega pomanjkanja. Sicer se pa nam dozdeva, da gospodje nalašč nastavljajo izključno nemške uradnike.

Ministerska odločba je sicer za Slovence ugodna, ali vendar mi Slovenci vladnega postopanja ne smemo in ne moremo biti veseli. Če stvar bolj natančno ogledamo, priti moramo do prepričanja, da vlada sama podpira naše nasprotnike. Slovenci moremo priti do svojih pravic še le po dolgem potu pritožb, kar stane mnogo

troškov in truda. Nam se dozdeva, da imajo nekateri uradi nekako naročeno, da naj ovirajo izvrševanje narodne jednakopravnosti. Vsa oblastva postopajo prav sistematično v tej zadevi. To se vidi ravno tako v zadevah slovenskega pouka v šoli, kakor tudi slovenskega uradovanja. Učno ministerstvo je odločilo že v več posamičnih slučajih, da je ukaz štajerskega deželnega šolskega sveta o obligatnem pouku nemščine v slovenskih ljudskih šolah nepostaven. Ta ukaz se pa še dosedaj ni razveljavil.

Popolnoma podobno, kakor sedaj štajersko namestništvo je postopala v analognem slučaju tudi deželna vlada koroška. Tudi koroška vlada sprva ni hotela odločiti o pritožbi proti nemški rešitvi, da jo je moralo prisiliti ministerstvo. Po našem mnenji bi lahko tudi ministerstvo takoj odločilo o jeziku rešitve, ko mu pride pritožba in mu ni treba zavračati stvari na deželno vlado ali na namestništvo. Vse kaže, da se s takim postopanjem hoče le stranke pripraviti, da bi popustile ustavno jim zagotovljene pravice. V mnogih slučajih se namen tudi doseže, ker se prosilec ustraši truda in stroškov. Posebno se pa to zgodi v slučajih, kjer je potrebno hitre rešitve. Prosilec se zadovolji z rešitvijo, bodi v tem ali onem jeziku. Ko bi štajersko namestništvo ne bilo vedelo, da le ministerstvu ustreže, ako pritoževatelju dela sitnosti, bi gotovo bilo takoj odločilo v zmislu temeljnih zakonov, posebno ker si ne moremo misliti, da bi ne bilo vedelo, kako je ministerstvo že odločilo o podobni pritožbi proti postopanju celovškega magistrata.

Mi Slovenci s takim postopanjem sedanje vlade ne moremo biti zadovoljni, temveč moramo od nje zahtevati, da vse stori, da nam po krajšem potu pripomore do ustavnih pravic. Naši poslanci morajo na to vlado večkrat opominjati. Vladno postopanje ima le namen po ovinkih pospeševati ponemčevanje. Ker je pa zavraten sovražnik nevarnejši od očitnega, morali si bodemo pač tudi Slovenci povpraševati, bi li ne bilo za nas skoro boljša levičarska vlada in če se sploh še splača Taaffeja podpirati. S takim postopanjem se bode tudi mej Slovenci le utrdil radikalizem. S polovičnim postopanjem je vlada na Češkem pripomogla Mladočehom do veljave, kdo ve, če kaj podobnega pri nas ne doseže. Število nezadovoljnežev je vedno večje. Vlada bi morala pomisliti, da s takim postopanjem le sebi koplje jamo. Če jo Slovani ne bodo več podpirali, se dolgo ne bode držala, kajti levičarji ne bodo zadovoljni dolgo ž njo, temveč bodo poskusili svoje ljudi spraviti na ministerske stole. Kadar se bode v kakem važnem vprašanji prosila vlada za slovenske glasove, naj se jej odločno pove, da smo jo pripravljeni podpirati le za to ceno, se opusti ponemčevanje po ovinkih in se v tem smislu dajo ukazi nižjim oblastvom. Kakeršen odgovor bodo posl. dobili, tako naj pa uravnajo svoje postopanje. Slovencev ne bode nobena vlada uničila, narodna zavednost se je že toliko okrepčala. Ker ni dosegla Schmerlingova in Auerspergova vlada, tega tudi Taaffeova, pa tudi Plenerjeva ne bode.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 28. aprila t. l. predložil je posl. Tilšer od 41 tovarišev podpisani predlog, da je c. kr. pravosodnega ministra dr. Friderika grofa Schönborna zaradi kršitve veljavnih zakonov deti pod zatožbo. Predlog očita ministru, da je ustanovil okrajno sodišče v Teplicah proti zakonu Predlog podpisali so razun Mladočehov tudi poslanci: dr Laginja, Spinčič in dr. Gregorec. Predsednik Smolka naznanja, da pride predlog v osmih dneh v razgovor. Posl. dr. Pacak in tovariši stavijo predlog, da je razveljaviti pravosodnega ministra ukaz glede ustanovitve okrajnega sodišča v Teplicah Posl. grof Terlago interpelira vlado glede mogoče uporabe vinske klavzule v trgovinski pogodbi avstrijsko-italijanski in jo vpraša kaj bo v korist vinorejcev storila. Na vrsto pride še par interpelacij in rešijo se nekatere manj važne točke.

V seji dne 29. aprila interpelujejo posl. Zallinger in tovariši vlado zaradi nekega romana v „Neue Freie Presse“ s katerim se žali katoliška vera. Pravosodni minister grof Schönborn odgovarja na interpelacijo posl. Spinčiča zaradi pogostih konfiskacij tistih hrvatskih in slovenskih listov, ki zagovarjajo slovansko bogoslužje. Minister pravi, da se ni zgodila nobena krivica. Na vrsto pride vladna predloga v dačni reformi in sicer načrt o neposrednem osebnem davku. Mladočeška posl. Slavik in dr. Herold pobijata predlogo in sicer zadnji tako ostro, da ga predsednik pokliče k redu, posl. Gessmann, Schlesinger, dr. Gross in Tausche zagovarjajo predlogo Razprava o tej točki se prekine. Poslanca Klaič, Nabergoj in tovariši interpelujejo naučnega ministra zaradi odstavljenja prof. Spinčiča od službe. Interpelacijo podpisali so vsi člani konservativnega kluba in celo tudi grof Hohenwart, ki baje do sedaj ni podpisal še nob. i

V seji dne 3. maja odgovarja minister grof Schönborn na interpelacijo poslanca Zallingerja glede bogokletne „Neue freie Presse“ in izjavi, da se prične kazenska preiskava. Na to se prične razprava o neposrednem osebnem davku. Govorilo je več govornikov, ki so navajali svoje pomisleke ali zagovarjali vladno predlogo ali nasveto ali kake premembe. Govoril je tudi Plener in priporočal hitro rešitev tega vprašanja. Predloga se na to odkaže posebnemu odseku 36 članov v pretres in poročanje. Posl Klaič izroči samostojni predlog, da je okrajne šolske nadzornike v Dalmaciji imenovati stalnimi. Posl. Pacak in tovariši stavijo predlog, da je izročiti zadevo glede odstavljenja prof Spinčiča iz službe imunitetnemu odseku, kateri ima preiskati, ali se je s tem kršila poslanska imuniteta. Posl. Foregger interpeluje pravosodnega ministra zaradi ukaza, da mora mestni urad celjski reševati uloge s slovenskim jezikom. Seja se na to zaključi.

Po deželnih zborih. — Hudo je zbodla jednega tukajšnjih dnevnikov naša trditev, da so se pogajali nekateri slovenski poslanci z Nemci. Na njegovo ugovarjanje le toliko odgovorimo, da se gotovo vsakemu mislečemu človeku mora jako čudno zdeti, da so pri volitvi deželnega odbornika nemškutarji in naši konservativci dali jednemu in istemu kandidatu glasove, če se o tem niso nič dogovorili. Dotični mož ni tako znana oseba v političnem življenju, da bi kar tako obe stranki baš nanj prišli. Kar se pa tiče predloga, o katerem dnevnik pravi, da bi bili konservativni poslanci gotovo proti njemu glasovali, naj Nemci glasujejo, kakor hočejo, mi le to opomnimo, da pa ni dokazano, da bi pa Nemci bili brez dogovarjanja ravno tako glasovali kakor so, in Nemci so pa baš odločili s svojimi glasovi. Mi smo v svojem članku ravno trdili, da so imeli Nemci odločilno besedo, kar se je v tem slučaju jasno pokazalo. Da naš konservativni dnevnik ne bode rad priznal, da bi bili delali kake kompromise, je čisto lahko razumljivo. Sicer pa mi nismo naravnost trdili, da so se kompromisi delali, temveč samo da so se družili. Tudi nikdo ne

more dokazati, da je napredna stranka lani pri volitvah naredila kak kompromis z Nemci, da celo dokazati se ne more, da došli Nemci niso volili konservativcev, ker je volitev tajna, ali vendar konservativni dnevnik je še letos naprednjakom očital to bratenje z Nemci. Tega pa vendar ne more nikdo zahtevati, da bi njegovi stranki se ne smelo ničesa očitati, samo on bi smel drugim vse. Sicer pa mi ne rečemo, da se je z Nemci pogajal baš urednik tega lista, to sta storila dva druga gospoda, ali na svojo roko, ali po naročilu klubovem, tega pač mi ne bodemo preiskavali. Veseli pa nas, da je konservativni dnevnik sam priznal, da so se celo naprednjaki v deželnem zboru izrekli za versko šolo S tem je pač najjasneje dokazano, da pri načelnih vprašanjih ni mej slovenskimi strankami nobene prave razlike, temveč je ves razpor bolj oseben, kakor smo mi trdili, netijo ga pa pretiranci na obeh straneh. Mi smo rekli, da naj bi vsak tudi spoštoval mnenje druzih, pa se bodemo kmalu sporazumeli. Dokler bode vsakdo le trdovratno svojo trdil, je pač vsako sporazumljenje nemogoče. Ko bi hoteli odločilni možje obeh strank poslušata naš svet, bi kmalu razpor bil pri kraji, in to bi bilo narodni stvari pa tudi katoliški v veliko korist.

Štajerska. — V vvodnem članku govorimo, da je celjski nemški mestni zastop sklenil pritožiti se proti odlokn notranjega ministerstva. da mestni urad mora slovenske uloge reševati v slovenščini. Pristaviti moramo, da si gospodje celjski pred upravno sodišče ne upajo in so si za pritožbo izbrali državno sodišče. Radovedni smo, katero ustavno določbo je ministerstvo prekršilo po mnenju celjskih Nemcev.

Shod stranke prava na Reki. — Na Reki so pristaši stranke prava imeli shod. Sklenili so, da se organizacija njih stranke raztegne tudi na Dalmacijo in Istro. Izdali bodo baje manifest, v katerem se bode naglašalo, da na Hrvatskem biva samo hrvatski narod

Prvi maj bil je proti pričakovanju primeroma jako miren v vseh državah Po pripravah anarhistov bati se je bilo hujšega, posebno na Francoskem, Laškem, Španskem in Belgijskem bile so oblastnije v velikih skrbeh. Policija pozaprla je vse, kar je bilo sumljivih. In ravno opreznosti redarstvenih organov je zahvaliti še tak mir, kakoršen je bil. V Belgiji kjer socijalizem najbolj preobladuje, bilo je največ izgredov in v mestu Lüttich par dinamitnih atentatov, vendar pa brez človeških žrtev. Sicer so imeli delavci po vseh večih mestih svoje shode, vendar so pa ti shodi bili povsem dostojni in brez kakih nemirov. Padale so tudi bombe in posebno v Italiji je bilo več takih slučajev, vendar pa te niso napravile druzega ko strah, kajti redarstvo udušilo je prej kal nevarnosti Kratko rečeno, veliko se je pripravljalo za prvi maj od strani delavcev, a se večinoma ni zvršilo, kajti oblastnije posegle so še do časa vmes

Italija. — Komaj se je ministerska kriza srečno, če tudi začasno rešila, nastopa že nova Ministerski predsednik Rudini in minister Nikotera prišle sta si menda navskriž in pravi se, da se nasprotje ne bode gladkim potom poravnalo. Nikoterjevo glasilo strogo prijema provizoričnega finančnega ministra Luzzatija in po njem tudi njegovega prijatelja Rudinija. Državni tajnik della Rocca, ki je pri zadnji krizi tudi dal ostavk je najboljši prijatelj Nikoterojev in okoliščina, da do zdaj ni še prevzel zopet svojega posla, vzbuja mnenje, da bo tudi Nikotera odstopila.

Francija. — Volitve v občinske svete, ki so se vršile dne 1. maja, zvršile so se dosti mirno in je njihov izid za republikance ugoden Po mestih so povsod zmagali, pa tudi na deželi so nekaj pridobili. — Republičanski predsednik Carnot je pariškemu policijskemu predstojniku čestital na uzdrževanji miru dné 1. maja. — Ravachol obsojen na dosmrtno ječo zaradi anarhizma ne ugre smrtni kazni, ker se ima pred dvema sodiščema zagovarjati zaradi ropa in umora.

Nemčija. — V pruskem deželnem zboru bila je te dni velika debata zaradi zahtevanega naknadnega kredita, ki se ima dovoliti novemu ministerskemu predsedniku. Vse stranke so po svojih govornikih pri tej točki izrazile svoja mnenja in zahtevale pojasnila glede zadnje ministerske krize, oziroma glede odložitve nove šolske predloge. Predsednik je dal povoljen odgovor, na kar se je omenjena vladna predloga izročila posebnemu odseku; pozneje pa že tudi rešila v drugem in tretjem branju.

Grško. — Na Grškem vrše se te dni nove volitve v narodno zbornico. Borba je huda in ne ve se kak bo izid. Iskušeni politiki pravijo, da ne dobi nobena stranka absolutne večine, relativno pa da bo najmočneja Trikupisova. Le-ta je pa blizu takega politiškega mnenja kakor Delijanis in kralju bo težko dobiti večino, ki bi ugajala njegovim intencijam.

Obrtnija.

Mašine v mizarski delarnici.

(Dalje.*)

Konstrukcija Fiedler in Faberjevega univerzalnega stroja je v vsakem oziru solidna, pregledna in primerna delom, katerim ima služiti.

Trakovna žaga ima vse priprave, ki jamčijo vztrajno, dobro in varno izdelovanje. Posebno važno je, da je podstava žagi lita iz jednega samega kosa. To daje vsemu stroju veliko prednost pred dosedanjimi aparati. Glavni ležišči (Lager) mašine se nahajata na tej podstavi, a od njih trdne lege je zavisen lahki tek stroja. Zato sta fabrikanta zavrgla dosedanjo metodo, po kateri so gradili podstavo iz več skupaj zvezanih kosov. Na takem solidnem fundamentu se ne premakne najmanjša stvar in vsi drugi predmeti imajo za vselej varno podlago.

Težki zamašnjak (Schwungrad) je pritrjen sredi med obemi ležišči. Tako se razdeli njegov pritisk na obe ležišči, ter deluje pritisku napete žage ravno protimerno, kar je jako ugodno za ves stroj.

Krožna žaga je zgrajena po znanih, obče veljavnih izkušnjah. Njeno vreteno je od najtrjega jekla ter teče v dvojnem ležišči, narejenem iz jednega samega litega kosa železa. Ležišče se more prestavljati, to je velevažna lastnost, katero naj imajo vsi dobri stroji za lesno obdelovanje. Tudi priprave za mazanje so duhovito izumljene in jako rabljive. Vse te okoliščine pomagajo, da je tek te žage zelo jednakomeren, lahak in varen — svojstva, katerih pri onih krožnih žagah ne najdemo, ki tekó v ločenih in stoječih ležiščih, obrnenih navzdol in privitih s prikrovi na mizo. Vsa priprava se premika na močnem suportu, ter se more z vijakom in ročnim kolesom postaviti za vsako debelino deske. To je posebno ugodno pri rezanji utorov in žlebov. Les se polaga na posebno mizico, ki ostane zmirom popolnoma vodoravna. Železen in premakljiv kot pomaga delavcu, da more les varno in točno peljati proti žagi.

*) Glej «Novice» list 17.

*

Krožno žago, kakor sploh vso mašino, gonimo z ameriškimi verigami. Te verige so neizrečeno pripravne za prenos moči in ne presega jih nobeno drugo sredstvo. Verige so originalno amerikansko delo iz najboljšega materijala; napete so po zobatih kolesih in zato se ne morejo plaziti in drsati, kakor se to pri jermenih na pr. tolikrat zgodi. Veriga teče čisto na lahko, brez napetosti in zato tudi ležišča skoro nič ne trpé.

Priprava za frezanje stoji na levi spodnji strani mize, ter je na podstavo pritrjena. Tudi ta stroj je konstruiran po najnovejših izkušnjah, lahek in soliden.

Težki železni zamašnjak se suče sredi stojala; vsled tega je vsa mašina dokaj vztrajnejša in trpežnejša, kakor pa one, pri katerih so zamašnjaki na strani in prostoležeči.

Stroj za vrtanje in dolbljenje se postavi na mizo. Sveder je jeklen in teče v dvojnem ležišči, vlitem iz jednega kosa železa. Vrtalni stroj ima svojo posebno mizo, ki se more višje in nižje postavljati. Goni se samô s stopalom.

Žaga izkroževalka je grajena po čisto novih načelih. Napeta je jako energično, a vendar se lahko napetost na priprost način spreminja, povečava in pomanjšuje ali pa celo ustavi, kar je zelo pripravno tedaj, ko menjavamo žago. List žage se giblje povsem navpično in ne v loku, kakor pri starih konstrukcijah; dolg sme biti do 280 milimetrov.

Tako nam podaje ta stroj na silno malem prostoru jako solidno in rabljivo sredstvo za obdelovanje lesa. Vsakemu malemu obrtniku, ki zmore troške zanj, bi ga toplo priporočali. Natančneje cenilnike pošiljata izdelovalca zastonj. Naslov: Fiedler und Faber, Fabrik für Holzbearbeitungsmaschinen. Leipzig, Lindenau 3.

Obrtnijske raznoterosti.

Obrtnijske zadruge v Avstriji. Na podlagi obrtne postave, z dné 15. marcija 1883. so se ustanovile pri nas za razne obrti posebne zadruge, katerih je bilo leta 1891. v vsej Avstriji 5113. Po posameznih kronovinah se zadruge tako-le razdelé:

	Število zadrug.
Nižja Avstrija	534
Zgornja Avstrija	666
Solnograško	109
Štajarsko	338
Koroška	82
Kranjsko	34
Primorsko	7
Tirolsko	295
Češko	1884
Moravsko	464
Šlezija	206
Gališko	435
Bukovina	44
Dalmacija	15
Skupaj	5113

Pred imenovano obrtnijsko postavo je bilo v Avstriji 2870 zadrug, a večina izmed teh brez pomena in le nekak ostanek srednjeviških „cunftov“. Na Kranjskem jih je bilo 33. — Organizacija zadrug pa še vedno ni dovršena. Od vseh naštetih zadrug jih je imelo l. 1891 le 2857, to je 56 procentov, shode pomagačev, le 808, to je 15 8 procenta, bolniške blagajnice, in celo le 195, to je 3.8 procente, bolniške blagajnice za učence in 2657, to je 52 odstotkov zadrug je imelo odseke za razsodišče.

Velikanska hiša. Amerikanci presegajo na vse strani stare Evrope v raznih tehničnih iznajdbah in delih. Sedaj začenjajo v Čikagi graditi hišo, kateri ne bode para na celem svetu. Temelj ima podobo križa. Spodnji del poslopja bode 20 nadstropij visok a nad njim se bode držal stolp, v katerem bode še 14 nadstropij. Vsa zgradba bode 167 metrov visoka. Med posameznimi koti križa stojé posebna poslopja, le po 10 nadstropji visoka. Osemnajst vzdigalnih priprav bode stanovalcem na razpolaganje, da jim ne bode treba peš hoditi v posamezna nadstropja. Poleg teh bodo še 4 stopnjice skrbele za promet. — Bode pa li taka ogromna zgradba tudi lepa, o tem nam ne poročajo viri!

Kmetijstvo.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1892. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanji živine in mesa. Kdor želi vzprejet biti v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. s spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika;

2. z domovinskim listom;

3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in

4. da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendije imajo predložiti:

1. ubožni list,

2. spričevalo o poštenem vedenji, in

3. potrdilo, da so delali uže dve leti za kovaške pomočnike. Prošnje z le temi spričevali imajo poslati vsaj do 15. junija glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca decembra 1892. leta. Kdor dobro prebije preskušnjo, more po postavi iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preskušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec si ima za šolski čas skrbeti le za živež in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmerom premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih oglednikov živinskih in mesovnih, zatorej naj bi skrbela županstva, da do-

bode vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,
predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile dne 27. in 28. junija t. l., in sicer: 27. junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. junija pa za uče ce podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne junija t. l

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani
dne 1. maja 1892

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

252.

9. Povest, svojstva, vulkanizovanje in poraba gutaperke. Balata.

Leta 1843 se je v Evropi poleg kaučuka prikazala jedna nova tvar, katera je kmalu v obrtu dobila veliko vrednost. Bila je to gutaperka, katera se kakor kaučuk napravlja od rastlinskega mleka. Rastlinsko mleko, v katerem se kaučuk dobiva, nahaja se, kakor smo omenili, v mnogih rastlinah raznih familij, ali mleko, od katerega se gutaperka napravlja, nahaja se samo v jednej rastlinskej familiji, in to vzlasti v drevesu „Isonandra gutta“, katero raste v vzhodnej Indiji in po Azijskem otočju. Gutaperka ima ista svojstva kakor kaučuk, samo jednega nima, in ta je, da ni elastična.

S Kitaja in vzhodne Indije so prinašali v Evropo že v poprejnem času biče od gutaperke, no nobeden ni prašal, od česa so. Še le 1843. l. so prinesli s Singapora na Angleško večjo množino gutaperke, da opozoré obrtniški svet na to novo tvar. Do takrat niso niti domači ljudje v Aziji gutaperke mnogo cenili. Izdelavali so od nje samo toporišča sekiram. Kedar so v Evropi proučili gutaperko in osledili v njej izvrstnih svojstev, kmalu je zaslovela. Leta 1844 so poslali s Singapora v Evropo na poskus 100 *kg* gutaperke, da vidijo, ali se bode razpečala. Brzo so poprodali vso robo, in naslednjega leta so poslali 10.000 *kg*, a 1846. l. čez 300.000 *kg*, tako da so 1853. l. s Singapora izvozili že 700.000 *kg* gutaperke. Ta dobra prodaja je spodbola delavne ljudi, da se ogledajo po gozdih, kje bi našli to dragoceno drevo, na katero se do sedaj niso ozirali. Osledili so, da gutaperkino drevo raste od Singapora na sever vse do Penanga, pa tudi na Sumatri, Javi in Borneu, kakor tudi na drugem otočju. Ker so po gutaperki mnogo popraševali in se je dobro plačevala, hoteli so ljudje kar zagrabiti, in začeli so neusmiljeno sekati. Nobeden ni pomislil, da bi drevo samo narezal, kakor se ravná pri dobivanji kaučuka. Drevo, ki je raslo 50 do 100 let, uničili so na jeden mah. Ako vzememo, da drevo ne dá več kot 10 do 15 *kg* gutaperke, lahko preračunimo, koliko so v prvem času škode naredili pri drevji. Računajo, da so prva tri leta in pol posekali do 270.000 debel, da so dobili toliko gutaperke, kolikor se je je na trg izvozilo. Tudi trgovci sami so se začeli bati, da utegne to koristno drevo pod zlo iti, ako se bode še dalje tako sekalo. Na to so posegli Angleži vmes.

Gutaperkino drevo raste najrajše na naplavljenej zemlji na podnožju malih bregov. Potegne se do 14, tudi do 24 *m* višine, in deblo mu meri v premeru do 2 *m*. Mleko dobivajo kakor pri kaučuku, samo napravljanje gutaperke je drugače kakor kaučuka. Mleko se brzo zasiri in napravi luknjasto gutaperko, katero z roko jemljó iz posode in gnjetó v hlebe, ki so po 10 do 20 *kg* težki.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V petnajsti (zadnji) seji dne 9. aprila poročajo v imenu odseka za letno poročilo deželnega odbora: 1.) Posl. Klein o § 8. B. „obrtni pouk.“ Poročilo govori o obrtnih strokovnih šolah in obrtnih nadaljevalnih šolah, o podporah in ustanovah za te šole ter o obrtno-šolskem nadzorstvu. Poročevalec v imenu odseka predlaga: I. § 8. črka B „Obrtni pouk“ se vzame na znanje.

II. Deželnemu odboru se naroča, uvaževati in v prihodnjem zasedanji poročati: a) Bi li ne kazalo, da se učenci, oziroma vsaj jeden del učencev nadaljevalne obrtne šole na c. kr. veliki realki v Ljubljani odkaže v pouk c. kr. strokovni šoli. b) Ali bi bilo priporočati, da se na tukajšnji c. kr. strokovni obrtni šoli tekom leta o primernem času ustanovi tečaj za krojaško obrt c) Ali bi bilo potrebno in mogoče, da se v povzdigo domačega zidarskega obrta ustanové podpore za zidarske učence in v koliki meri? d) Kako bi se popolnila obrtna strokovna šola s posebnim tečajem za pletarstvo in vrbarstvo. Predlogi se vzprejmo. 2) Posl. Stegnar o § 9. „Ustanove“ in § 10. „Osobne stvari.“ Poročili vzameta se na znanje. 3) Posl. Ogorelc o § 11. „Različne stvari“ ter v imenu odseka nasvetuje resolucijo:

Ponavlja se prošnja do vis. c. kr. vlade, naj državnemu zboru nasvetuje: 1.) Da se napravi v Ljubljani deželno nadsodišče za slovensko Štajersko, slovensko Koroško, Kranjsko, Goriško s Trstom in za Istro z laškim senatom; 2.) da se napravi v Ljubljani pravna akademija, ozirom juridična fakulteta s slovenskim učnim jezikom Posl. Svetec podpira to resolucijo, ter pravi, da je le tako mogoča narodna jednakopravnost v uradu, ako se izvede to, kar zahteva resolucija. Resolucija se vzprejme. Po tej točki vršila se volitev deželnega odbornika iz vsega zbora. Izvoljen je bil dr. Papež z 21 glasovi; dr. vitez Bleiweis dobil je 10, Žitnik 2 in dr. Tavčar 1 glas. Dr. Papež se zahvali na izvolitvi. Deželni predsednik baron Winkler odgovarja na interpela-

cijo posl. dr. Tavčarja in drugov glede uradnih pečatov pri okr. sodiščih ter poudarja, da je deželno sodišče postopalo pravilno. V imenu finančnega odseka poroča: 4.) Poslanec Šuklje o proračunu deželnega zaklada za leto 1892. Po kratkem uvodu preide na proračun sam. Finančni odsek je proračun na drobno pretresal ter ga sedaj predlaga slavnemu deželnemu zboru v končno rešitev. Po proračunu deželnega odbora znaša za l. 1892 skupna potrebščina 855.789 gld., skupno pokritje 830.458 gld. torej se kaže primanjklaj 25.331 gld. Po nasvetu finančnega odseka pa se proračuna skupna potrebščina z 838.481 gld., skupno pokritje z 844.240 gld., torej znaša končni presežek 5.759 gld. Svoj proračun utemeljuje finančni odsek tako-le: A. Potrebščina. I. Troški deželnega zbora 14 594 gld. II. Upravni troški 53.053 gld. III. Troški za deželno posestvo 14 138 gld. IV. Troški za deželnokulturne namene in za vodne zgradbe 68.020 gld. V. Troški za javno varnost 26.776 gld. VI. Troški za zdravstvo 24.856 gld. VII. Dobrodelne naprave 194.899 gld. V tej svoti zapopaden je tudi znesek 50 gld., ki se naj dovoli bolnici usmiljenih bratov v Št. Vidu na Koroškem. VIII. Troški za pouk, omiko in dobrodelne namene. Pri tej točki nasvetuje finančni odsek, da se naj razun posebej od slavnega zbora že dovoljenih podpor, dado še te podpore: Družbi sv. Cirila in Metoda 1000 gld. kot redno podporo, nadalje pa: 1.) Društvu „Zur Pflege kranker Studierender“ na Dunaju 50 gld., 2.) podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju 200 gld., 3.) podpornemu društvu na dunajski filozofični fakulteti 20 gld., 4.) „Asylvereinu“ dunajskega vseučilišča 50 gld., 5.) podpornemu društvu na „Hochschule für Bodencultur“ 30 gld., 6.) podpiralni zalogi slovenskih vseučiliščnikov v Gradcu 200 gld., 7.) odboru „Freitischstiftung“ na graški tehniki 20 gld., 8.) podpornemu društvu na rudarski akademiji v Ljubnem 20 gld., 9.) nižji gimnaziji v Ljubljani 300 gld., 10.) gimnaziji v Novem Mestu 250 gld., 11.) nižji gimnaziji v Kočevju 100 gld., 12.) Luki Jeranu za dijaško kuhinjo 200 gld., 13.) ljudski in dijaški kuhinji v Ljubljani 100 gld., 14.) muzealnemu društvu 400 gld., 15.) „Narodni šoli“ 200 gld., 16.) „Rudečemu križu“ 100 gld., 17.) Lichtenthurnovemu zavodu 50 gld. 18.) arhivarju Koblarju posebna nagrada 100 gld., 19.) šolski sestri de Notre Dame v Šmihelu Mariji Regini Thielovi za pouk v ženskih ročnih delih 100 gld., 20.) predstojnici Mariji Joh. Oblakovi za pouk gluhonemih deklic 200 gld., 21.) šolskim sestram de Notre Dame v Trnovem 100 gld. 22.) Heleni Zarnikovi za njeno hčer Stanislajo 20 gld., 23.) bolniškemu društvu pomožnih uradnikov 100 gld. 24.) društvu rodoljubnih gospej 50 gld., 25.) za podpono mladim umetnikom 600 gld. Za podporo za „Fachschule für Holzindustrie“ v Kočevju v znesku 250 gld. ne treba preliminirati nobenega posebnega kredita, ker se dotična potrebščina lehko pokrije iz pavšalnega kredita „Ustanove in podpore za obrtne namene“.

Skupni troški bi znašali uštevši še te podpore: 197.491 gld. IX. Troški za občila 142.600. V tej svoti je tudi znesek 100 gld., ki se naj bi tudi dovolil blejski podružnici „Alpenverein-a“ za napravo pota čez Vrtec na Pokluko. X. Troški za priprego in vojaške namene 11070 gld. XI. Primankljaj deželnega posojilnega zaklada 85984 gld. XII. Razni troški 5000 gld. B. Pokritje. I. Prihodki iz deželne imovine 56.930 gld. II. Prihodki iz javnih naslovov 3.852 gld. III. Prihodki iz deželnih zavodov 463 gld. IV. Razni dohodki, od katerih znaša redno pokritje 37.173 gld. izredno pa 4.500 gld. skupaj torej 41.673 gld.

Predstoječa poglavja kažejo torej rednega pokritja 97.955 gld., izrednega 4500 gld., skupaj 102.455 gld. Primanjkljaj, kateri preostaja po odtegneni tej svoti, pokriti je v smislu proračuna deželnega odbora.

1.) s 40% priklado na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

2.) z deželno naklado na žgane opojne tekočine;

3.) z 28% priklado na vso predpisano vsoto neposrednih davkov z vsemi državnimi prikladami vred.

Ad 1. Priklado na užitnino proračunil je deželni odbor na 136 158 gld.

Finančni odsek se strinja s tem nastavkom. Pri tej priliki pa je ob jednem natančno razmotrival denarni vspeh onega ukrepa, s kojim se je bilo naročilo deželnemu odboru, da se imenom dežele kot ponudnik udeleži zakupa državne užitnine. Deželni odbor je ustregel temu naročilu. Leta 1891 prevzela je dežela v zakup pobiranje državne užitnine v sledečih davčnih okrajih: Škofja Loka, Logatec, Mokronog, Vrhnika, Senožeče. S tekočim letom pridobila si je še sedem drugih okrajev, namreč: Brdo, Kamnik, Krško, Kostanjevica, Radeče, Kočevje in Idrijo. Po vestnem preudarku dotičnih dohodkov in troškov, izvirajočih iz tega zakupa, sodi finančni odsek, da denarnega vspeha tega podjetja ni smatrati neugodnim. Leta 1891 znašal je namreč v prej naštetih petih okrajih ves dejanjski znesek . . . . 68 392 gld 58 kr.
režijni troški . . . . . 5 546 „ 83 „
torej ostane . 62 845 gld. 75 kr.

Iz tega zneska plačala se je c. kr. erarju državna zakupnina s . . . . . 44 550 gld.
in 40% deželna doklada deželnemu zakladu s . . 17 900 „
62.650 „ — „
znesek . 195 gld. 75 kr.
pa je čisti dohodek.

Istina je sicer, da tak malenkosten dobiček ne pride v poštev, ali z druge strani ne gre prezirati, da v slučaju, ako se dežela ne bi bila udeležila zakupa dražbe, gotovo se nikakor ne bi doseglo takih zakupnin ter bi vsled tega dežela morala trpeti občutno izgubo pri oni 40% prikladi, katera se pobira na korist deželnemu zakladu.

Dejanjski vspehi užitninskega zaklada v prvih mesecih tekočega leta tudi niso nepovoljni. Državna zakupnina za onih 12 okrajev, po katerih dežela letos pobira užitninski davek, znaša . . . . . 109.690 gld.
40% doklada . . . . . 43.876 „
režijni troški . . . . . 12.000 „
skupaj . 169.566 gld.

Že meseca januvarij in februvarij t. l. pa sta vrgla kosmati dohodek skupaj 28.522 gld., vsled tega je pričakovati, da tudi v tekočem letu vsaj izgube ne bode nobene, ter da bode dežela imela vsaj ta posredni dobiček, da vsled zvišanih državnih zakupnin raste tudi prihodek iz deželne užitninske priklade.

Finančni odsek, sodeč torej, da poskus, storjen z delnim zakupom državne užitnine od strani dežele, se dosihmal ni ponesrečil, si pa vendar nikakor ne prikriva neprilike in neugodnostij, izvirajočih iz sedanjega načina zakupne oddaje. Skušnje, katere smo pridobili pri pobiranji deželne naklade na žganje, kakor tudi pri pobiranji državnega užitninskega davka, dokazujejo jasno, da bode deželni užitninski aparat stoprav potem prišel do popolne veljave, in sicer na korist državnim in deželnim financam, ako dežela po celem ozemlji vojvodine Kranjske, izvzemši Ljubljano, prevzame pobiranje državne užitnine. V to svrho je nujno treba, da se dežela o stvari pogodi z visokim finančnim erarjem. Istina je sicer, da taki pogodbi nasprotuje pravomočni državni zakon o užitninskem davku, zlasti § 11. Najvišje odločbe z dne 25. maja 1829. Ali z vseh stranij se priznava, da je baš kompleks državnih zakonov, zadevajočih to stroko užitninskega davka, preustrojitve silno potreben. Država se ne bode mogla izogniti reformi, naj se torej poleg drugih prememb misli tudi na to, da se posameznim deželam

varuje možnost, z njihovimi lastnimi organi prevzeti pobiranje državne užitnine z dotičnimi deželnimi prikladami vred. Z ozirom na ta velevažni namen nasvetuje finančni odsek koncem svojega poročila posebno resolucijo, s katero se deželnemu odboru znova naroča, pogajati se z visoko vlado v gori označeno svrho, ob jednem pa naloži, da se za slučaj, če bi se zakupna dražba vršila pred prihodnjim zasedanjem deželnega zbora, znova kot ponudnik udeleži zakupne dražbe imenom dežele.

Ad 2. Dohodek iz deželne naklade na žgane opojne tekočine proračuna deželni odbor na 160.896 gld., finančni odsek pa, opirajoč se na dejanjske vspehe minolega ter prvih dveh mesecev tekočega leta, nasvetuje, naj se isti v proračun postavi z okroglim zneskom 175 000 gld Številke dejanjskih dohodkov opravičujejo popolnem zvišek 14.104 gld. kajti, žal, da na Kranjskem raste poraba žganja! Iz računskega sklepa za leto 1890 je razvidno, da je naklada na žganje leta 1890 bila vrgla čistega 171 858 gld 20 kr, leta 1891 znašal je čisti dohodek že 177.841 gld 95 kr., in tudi prva dva meseca tekočega leta sta se povoljno obnesla za deželne finance, kajti leta 1891 vrgla sta ta dva meseca čisto le 30.476 gld. 80 kr., dočim znaša denarni efekt v istem času letos že 33.491 gld. 12 krajcarjev. Ker nas skušnja uči, da se množi poraba žganih pijač v kasnejših mesecih, dalje z ozirom na železnično zgradbo, katera se bode kmalu pričela, trdno je pričakovati, da se preliminarni znesek 175.000 gld. letos vsaj doseže, bržkone pa celó prekorači.

Ad 3. 28 % priklada na vse neposredne davke z vštetimi državnimi prikladami vred se predlaga nespremenjeno po nasvètu deželnega odbora s 430.627 gld.

Opomba. Tako urejeni davki so po izkazu računskega oddelka c. kr. finančne direkcije z dné 9. junija 1891. leta, št. 448: zemljiščni davek 229.539 gld., pridobninski davek 636.924 gld., hišnorazredni davek 140.735 gld., hišnonajemninski davek 145.290 gld., dohodninski davek 394.420 gld. skupaj 1.546.908 gld.

Skupni znesek vseh prihodkov deželnega zaklada za leto 1892 znaša torej 844.240 gld. V primeri s proračunjeno skupno potrebščino v znesku 838.481 gld., kaže se torej končni presežek s 5759 gld.

Po daljšem utemeljevanji in pretresovanji predstoječega proračuna poročevalec na to v imenu finančnega odseka konečno nasvetuje:

I. Skupna potrebščina deželnega zaklada za l. 1892 v znesku 838.481 gld. in zaklada v znesku 102.455 gld., torej s primanjkljajem 736.026 gld. se potrdi.

II. Za potrebno pokritje primanjkljaja v znesku 736.026 gld. naj se za l. 1892. pobira:

1.) 40 % priklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa v znesku 136.158 gld. 2.) Sledeče naklade: a) od porabljenih likèrjev in vseh poslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine od hektolitra po 6 gld.; b) od vseh porabljenih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra za vsako hektolitersko stopinjo 18 kr., v skupnem znesku 175 000 gld.

3.) 28 % priklada na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z vsemi državnimi prikladami vred v znesku 430.627 gld.

III. Deželnemu odboru se naroča, pridobiti sklepom pod II. 1. in 3. Najvišje potrjenje.

Dalje nasvetuje finančni odsek sledeče resolucije: 1.) Deželnemu odboru se naroča, pretresati vprašanje, z ozirom na deželno upravo, ne bi li kazalo pomnožiti deželno konceptno osobje za četrto moč, morda z uradnikom v plačilni vrsti deželnega tajnika ter o tem poročati, oziroma nasvèt staviti v prihodnjem zasedanju. 2.) Deželnemu odboru se opetovano naroča, da v smislu že večkrat sklenenih deželnozborskih resolucijskih ukrepov izdela, ter v prihodnjem zasedanji predloži načrt penzijskega štatuta za deželne uradnike in služabnike. 3.) Z ozirom na denarni vspeh deželne naklade na žganje odmeri se za letos poslujočemu osobju posebna nagrada v znesku 5 % od vsega čistega dohodka, kateri po odbitih prvotnih remanencah presega 100.000 gld. Deželni odbor se pooblašča, da po svoji previdnosti razdeli to svoto med one pri pobiranji deželne naklade službujoče osebe, katere so se letos odlikovale po posebni spretnosti in točnosti Iz istega zneska naj se tudi primerno nagradi akcesist Zvonomir Zor. 4.) Dežel. odboru se naroča, nadaljevati pogajanja z visokim finančnim ministerstvom v to svrho, da se deželi izroči pobiranje državne užitnine o vinu, vinskem in sadnem moštu in mesu po vsem Kranjskem, izvzemši glavno mesto Ljubljano. Zlasti naj stori potrebne korake, da se eventualno ustavnim potom odstranijo zapreke, katere utegnejo proti takemu dogovoru izvirati iz sedanjih postavnih predpisov. 5. Ob jednem se naroča dež-lnemu odboru, da za slučaj, če bi se zakupna dražba za pobiranje državne užitnine vršila pred prihodnjem zasedanjem deželnega zbora, se udeleži zakupne dražbe kot ponudnik imenom dežele.

Konečno finančni odsek nasvetuje, da so s posameznimi točkami proračuna vred rešene dotične finančnemu odseku izročene prošnje. (Konec sledi.)

— **Presvetla cesarica** vrnila se je te dni iz Krfa preko Miramara in Ljubljane zopet na Dunaj. — Nadvojvodinja-vdova Štefanija biva sedaj v Siciliji.

— **Osobne vesti.** Britanskim konzulom za Dalmacijo, Primorje in Kranjsko s sedežem v Trstu imenovan je John George Haggard. — Brigadir gosp Moric Fux, poveljnik 56. brigade pešcev v Ljubljani, imenovan je generalmajorjem. — Znani slovenski pisatelj g. Fridolin Kavčič, c. in kr. domobranski nadporočnik v Celovcu, poročil se je dne 2. maja v Oseku z gospodično Marijo Tellerjevo. — Štabni nadzdravnik g. dr. Jos. Uriel premeščen je iz Ljubljane v Maribor, na njegovo mesto pride pa štabni zdravnik dr. Teodor Orgelmeister. — Stotnik gosp. Alfred Beck premeščen je od domačega pošpolk k 78. pešpolku barona Sokčevica in stotnik vitez Oton Kissling od 72 pešpolka k našemu domačemu pešpolku. — Poveljnik 25. domobranskega bataljona v Ljubljani major Robert Scheriau premeščen je na Tirolsko, na njegovo mesto pa pride od ontod major Ivan Wodniansky. — Major avditor Edvard Uhl premeščen je iz Ljubljane v Gradec. — Novoimenovani predsednik deželnega sodišča v Trstu g. Eduard A. Peck je že nastopil svojo službo.

— **Odlikovanje.** Gosp. Danilu Fajgelj-u znanemu slovenskemu skladatelju podelilo je naučno ministerstvo umetniško štipendijo.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** ni bilo še takih piruhov, kot letošnjo velikonoč. Še le pred malo leti v Ameriko odšli misijonar, čast. g. Josip Zalokar nam pošilja 333 gld. z določilom, naj kot ustanovnike vpišemo: „Gorjanski dom“ na Gorenjskem, (zastopnik prvomestnik ali njega namestnik), „Podholm“, vas pri Blejskem jezeru, (zastopnik v. č. duhovni predstojnik Gorjanske župnije) in č. g. Josipa Zalokarja, duhovnega pastirja v Ameriki. — Slovenski gg. goriški bogoslovci zopetno darujejo 100 gld. — Posestnik g. Marino Luxa pri Rojanu v Trstu postal nam je pokrovitelj ter vplačal 100 gld. — Hranilnica v Črni na Koroškem nam je naklonila 5 gld. in g. Fr. Praunseis ml., podružnični tajnik v Št. Juriji ob južni železnici, nam je poslal lepo zbirko knjig. — Plemenitemu darovatelju tam za morjem, upapolni naši akademični mladini, najmlajemu svojemu pokrovitelju in našim požrtvovalnim hranilnicam ter drugim prijateljem kličemo prisrčni: Bog plati! — Tako, Slovenci, naj združuje družba sv. Cirila in Metoda! Že beseda izpustil gdin. Slov.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Podpisal pa je ob tem (!?) naši družbo: „Vodst.

— **Dolenjski železnici.** Ministerski predsednik kot vodja notranjega ministerstva je na podlagi Najvišjega pooblaščenja in v dogovoru s soudeleženimi ministerstvi dovolil koncesijonarjema Karolu knezu Auerspergu in baronu Schwegl-u ustanovitev delniške družbe s tvrdko „Dolenjski železnici“ s sedežem na Dunaji in je potrdil pravila. Pretečeno sredo se je družba ustanovila in svetnikom upravnega sveta izvolili so se, oziroma imenovali naslednji gg. Karol knez Auersperg, Jož. baron Schwegel, Karol Luckmann, dvorni svetnik dr. Franc Liharzik, prof. Franc Šuklje, ces. svetnik Murnik, dr. Adolf Schaffer, dr. Jos. Suppan, Otomar Bamberg in dr. Emil Reif. Družbina glavnica obsega, 31.000 glavinskih delnic po 100 gold. v skupni vrednosti 3·1 mil. gld., od katere svote plačajo interesentje 600.000 gld. drugo, to je 2 $^1/_2$ mil. gld, katero svoto pozneje prevzame državna uprava, pa vplačata za zdaj koncesijonarja. Za zgradbo proge Ljubljana-Kočevje vložilo se je 11 ponudeb o katerih bodeta v kratkem določevala ravnateljstvo avstr. drž železnic in upravni svet.

— **Častnim občanom** imenovala je občina Globasnica na Koroškem za narodno probujo velezaslužnega skočidolskega župnika preč. g. Ant. Gabron-a.

— **Osemdesetletnico** praznovala je v nedeljo gospa Karolina Bleiweis-Trsteniška, vdova nepozabnega očeta slovenskega naroda in ustanovitelja naših „Novic“ dr. Jan. Bleiweisa viteza Trsteniškega. Blaga gospa rodom Dunajčanka, počuti se vkljub napominanej starosti še prav dobro.

— **Prvi slovenski katoliški shod** vršil se bode kakor poroča „Slovenec“ dne 30. in 31. avgusta t. l. na starem strelišču v Ljubljani.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** vložilo je meseca aprila t. l. 418 strank 177.669 gld. 80 kr. vzdignilo pa 336 strank 101.387 gld. 80 kr.

— **Izpiti za učiteljsko usposobljenje in meščanske šole** vrše se na Ljubljanskem učiteljišči ta teden. K njim oglasilo se je 7 kandidatov in 18 kandidatinj.

— **Občni zbor.** „Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“ imelo je dne 27. aprila t. l. svoj občni zbor v Celovcu. Zbora vdeležilo se je do 200 kmetov iz vsega slovenskega Korotana. Vlado zastopal je pri shodu gosp. okr. komisar Kremenšek iz Velikovca, kajti v Celovcu ga nimajo političnega uradnika, ki bi toliko umel slovenščine. Gosp. predsednik Gregor Einspieler otvori zborovanje in poroča o delovanji deželnega zbora koroškega. Gosp. blagajnik Fr Treiber poroča o denarnem stanju, ki se more imenovati še dosti povoljno; gosp. tajnik A. Žak pa poroča o društvenem delovanju in kaže na lepe vspehe, katere si je društvo priborilo, kakor Št. Jakobsko šolo i. dr Na to voli se po daljšem razgovoru dosedanji odbor in se mu izreče zahvala za dosedanjo vsestransko delovanje. H koncu zborovanja predaval je z dovoljenjem poljedelskega ministra popotovalni učitelj in tajnik kmetijske družbe kranjske g. G. Pirc o kmetijstvu, ter je zbranim kmetom prav izborno in v lahko umljivem govoru razlagal umno gospodarstvo z gnojem, njivami, travniki itd. S tem nad eno trajajočem govorom bilo je zborovanje zaključeno. Na večer istega dne vršila se je pa na to v prostorih hôtela „Sandwirth“ velika veselica, koje vdeležba je bila ogromna. Zbranih bilo je do 600 oseb, katere so ljubljanski pevci in domača celovška godba zabavali pozno v noč.

— **Celovški mestni župan** Franc Glöckner se je iz zdravstvenih ozirov odpovedal županstvu.

— **Slovensko pevsko društvo** se snuje v Celovci. Društvo, ki bi bilo zares prevelikega pomena za narodno probujo v Korotanu, pozdravljamo najsrčneje.

— **Nove brzojavne postaje.** Trgovinsko ministerstvo je dovolilo, da se napravijo brzojavne postaje, združene s pošto, v Beli peči, Jesenicah in Kranjski gori.

— **Požar.** V noči od torka na sredo pogorela so v Zgornji Šiški trem posestnikom poslopja Gasilnemu društvu iz Spodnje Šiške se je zahvaliti, da se ogenj ni dalje razširil Pogorelci so bili zavarovani. Škoda ceni se na 6000 gld.

— **Nižjo gimnazijo v Št. Pavlu na Koroškem** hočejo razširiti v popolno osemrazredno višjo gimnazijo. Potem bile bi na Koroškem tri višje gimnazije.

— **Mrtvega našli so** v pondeljek zjutraj 30letnega posestnikovega sina Janeza Birka iz Vira ležati doma za hišo Nesrečnež je rad pil žganje in najbrže ga je vsled tega zadel mrtvoud.

— **Umrl je** na Dunaju g. dr. Oskar pl. Pongratz v starosti 66 let. Pokojnik bil je svoje dni advokat v Ljubljani je pa advokaturo popustil in se preselil v Zagreb, kjer si je s stavbinskimi spekulacijami pridobil precejšnjo premoženje. Razun večih posestev na Štajarskem in Hrvatskem imel je pokojnik tudi več hiš v Ljubljani mej temi dobro znano cukrarnico in lepo vilo na Bledu.

— **V Savo skočil** je v Kranji raz Savski most ondotni hišni posestnik in voznik Tomaž Tonc in je utonil. Nesrečnežu se je menda zmešalo.

— **Zaupnica.** Politično društvo „Edinost“ je v svoji seji dné 1. maja 1892. jednoglasno sklenilo izreči državnemu in deželnemu poslancu prof. Vekoslavu Spinčiču, neomenjeno zaupanje in najiskrenejšo zahvalo na njegovem neumornem delovanji v prospeh hrvatsko-slovenskega naroda.

— **Nadzorovanje.** Državnih železnic predsednik dr. pl. Bilinski prične dné 7. t. m. ogledavati železnice. Mudil se bode tudi v Ljubljani.

— **Dva rojaka umetnika.** Naš znani rojak operni pevec gosp. Jos. Trtnik engažovan je za dvorno gledišče nadvojvode badenskega v Manheimu za dobo štirih let. — Operni pevec gospod Fran Bučar, priljubljena oseba na našem slovenskem odru, engažoval se je za bodočo sezono na mestnem gledališči v Požunu.

— **Redek služabnik.** Pri gospej Sveti pri Celovcu služi pri nekem posestniku hlapec, ki je star že 84 let in je neprenehoma 72 let pri hiši.

— **Novo pevsko društvo** osnovalo se je pri sv. Mariji Magdaleni pri Trstu in osnuje se jednako. društvo pri sv. Križu blizu Nabrežine.

— **Povodenj.** Iz Planine se poroča, da je vsled neprestanih nalivov voda zalila celo dolino Nad cesto pljuska voda do 80 cm. visoko, na najglobočjem mestu je pa višje nego 4 metre. Iz kraja v kraj vozijo se po čolničih. Setev bo najbrže vsa uničena in če kmalu voda ne odteče, trpeli bodo tudi travniki. — Tudi iz Cirknice se poroča, da je vsled velikih nalivov jelo nastopati jezero.

— **Za lovce.** G. Šuflaj c. kr. okr. sodnik v Velikih Lašičah ultrelil je te dni na Mokrici 4 kilo težkega in jako lepega divjega petelina.

Odgovorni urednik: **Gustav Pirc.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**